

DAGMAR LUKAJOVÁ: LUDVÍK VÍTĚZSLAV ČELANSKÝ – PÍŠŇOVÁ TVORBA

bakalářská práce, Ústav hudební vědy FF UK v Praze, 2012, 73 s.

oponentský posudek

Jako téma své bakalářské práce si Dagmar Lukajová zvolila písňovou tvorbu Ludvíka Vítězslava Čelanského, jehož skladatelský odkaz dosud nebyl předmětem většího badatelského zájmu českých muzikologů. Již z tohoto hlediska je tedy nutné práci Dagmar Lukajové hodnotit pozitivně. Možná ale právě proto, že Čelanského tvorba není až tak všeobecně známým tématem, čtenář by se rád dozvěděl více nejen o důvodech autorky vedoucích k volbě tohoto tématu, ale především o současném stavu bádání vztahujícímu se k osobě a dílu L. V. Čelanského.

Název práce by bylo možné doplnit podtitulem „Analýza vybraných básní a písní“, neboť právě této oblasti se autorka věnuje nejvíce. Vlastním analýzám předchází velmi stručný životopis L. V. Čelanského, následuje kapitola věnovaná celkovému vývoji evropské písně v 19. století a první třetině 20. století, které dominuje přehled německé písňové tvorby uvedeného období. Jelikož Čelanského písňová tvorba spadá do období cca 1890-1930, bylo by možná vhodné zaměřit se v této kapitole především na oblast české písně z přelomu století. Celkový přehled písňové tvorby L. V. Čelanského autorka nabízí v závěru druhé a v úvodu třetí kapitoly.

Jak již bylo naznačeno, jádro celé práce představuje třetí kapitola, ve které se Dagmar Lukajová zabývá podrobnou analýzou Čelanského písní. Konkrétně volí rozbor dvou děl - *Písně o matičce* (1930) a vybraných písní z cyklu *Písně na slova Josefa Václava Sládka a Karla Želenského* (1896-1897). K volbě právě těchto kompozic ji zcela pragmaticky dovedla ta skutečnost, že jako jediné vyšly tiskem a tato tištěná vydání jsou dostupná v pražských institucích. Jako doplněk k analýzám písní L. V. Čelanského pak autorka volí srovnání zhudebnění básně „Ach, kdo zapomíná“ (č. 10 z uvedeného cyklu), jak jej zpracoval Josef Nešvera. Bližší údaje o Nešverově písni ani důvody vedoucí ke srovnávání zhudebnění právě této básně právě tímto skladatelem však uvedeny nejsou. Pokud se zaměříme na vlastní analýzy, v případě každé písně autorka nejdříve rozebírá její textovou předlohu (formální uspořádání básně, strukturu jejích jednotlivých veršů apod.), následuje podrobná analýza hudební. Na poměrně velké ploše se věnuje rozboru melodické, harmonické, rytmické a dynamické složky každé písně resp. každé její sloky, poukazuje na různorodost užitých kompozičních prostředků a snaží se vysledovat znaky typické jak pro Čelanského způsob zhudebnění textu té které písně resp. básně, tak pro zhudebnění celého cyklu. Na základě svých analýz, v nichž však není věnována pozornost formálnímu rozboru písní, dospívá autorka k závěru, že vzhledem k užitým kompozičním prostředkům Čelanského písně ve srovnání s písněmi jiných autorů zkoumaného období „nevykazují žádné převratné inovativní postupy“ (s. 72). Podstatou hudební složky Čelanského písní je podle autorky zejména zpřítomnění celkové nálady písně a podpora obsahového významu přednášeného textu jako celku, což bylo ostatně hlavním cílem a záměrem převážné většiny autorů tvořících v tzv. dlouhém 19. století.

Analytické rozborů dokazují, že zaměříme-li se právě na jednotlivé složky hudby, jsou tyto písně zdrojem mnoha zajímavých a přínosných poznatků. Písně jako celek, jejich formální uspořádání, tonální plán, výstavba melodické linky a podoba klavírního doprovodu i způsob zhudebnění

konkrétních slov nebo veršů mohou dobře posloužit jako názorná ukázka prostředků typických pro kompoziční praxi v oblasti písňové tvorby na přelomu 19. a 20. století. Škoda jen, že autorka do své práce nezařadila notové příklady alespoň k některým z popisovaných jevů.

Bakalářská práce Dagmar Lukajové bohužel vykazuje i další nedostatky. Kromě již zmiňované absence stavu bádání k nim patří také způsob číslování, členění a řazení jednotlivých kapitol. Proč je např. Úvod označen číslem nula a zařazen před obsah, kde by se měla nacházet anotace a klíčová slova? V případě číslování podkapitol v analytické části práce pro změnu nesouhlasí čísla podkapitol uvedená v obsahu a v samotném textu práce. U některých podkapitol je bohužel zarážející i jejich samotný obsah. Tak např. náplní podkapitoly „Literatura o písních L. V. Čelanského“ (s. 18) jsou pouhé bibliografické odkazy, bez jakéhokoliv dalšího komentáře. Překvapilo mne také, že v podkapitole, kde autorka srovnává Čelanského a Nešverovo zhudebnění básně „Ach, kdo zapomíná“ (s. 64–65) doslova opakuje znění textové analýzy této básně ze s. 56–57.

Závěrem již jen stručná upozornění na některé další chyby a nepřesnosti v textu: tištěná vydání písní L. V. Čelanského nejsou (pokud jde o pražské instituce) uložena pouze v Národní knihovně, Městské knihovně a Českém muzeu hudby, ale také v Archivu Pražské konzervatoře a v Archivu Českého rozhlasu. Bylo by také vhodné uvést, v jakých institucích a v jakých fondech autorka svůj pramenný průzkum provedla, a to i vzhledem k možnému zájmu o Čelanského písně ze strany dalších badatelů. Pokud jde o tisky *Písně o matičce* uložené ve fondech Národní knihovny a Městské knihovny, zřejmě nedopatřením autorka signatury hudebnin z těchto institucí zaměnila. Stejně tak odkaz uvedený v podčarové poznámce č. 13 (s. 19) evidentně nemá směřovat ani na předcházející stranu práce, kde se žádná poznámka nenachází, ani na podčarovou poznámku č. 2 na s. 7. V případě tvrzení o možném výskytu Čelanského skladeb v Kyjevě a v Paříži (s. 19) pak autorka podle mého názoru odkazuje na špatný zdroj, neboť v hesle o L. V. Čelanském v elektronické databázi *Český hudební slovník* žádná taková informace obsažena není (na rozdíl od původní tištěné podoby slovníku). Pokud jde o odkazy jako takové, ty na mnoha místech v práci postrádám. Kvůli jejich absenci se čtenář nedozví, z jakých zdrojů autorka konkrétní údaje uvedené v textu čerpá (např. se to týká dedikace jednotlivých písní konkrétním osobám – s. 15). V závěrečném seznamu literatury by pak měly být, pokud možno jednotným způsobem, uvedeny veškeré zdroje, které autorka při zpracování této práce použila (literatura, periodika, prameny, elektronické zdroje).

Celkově by si práce po obsahové i stylistické stránce zasloužila větší pozornost a přesnost, čímž by se autorka vyvarovala nejen chyb, ale také zavádějících nebo vzájemně si odporujících výroků. To se týká např. i tvrzení o pramenech, na základě kterých je vůbec možné Čelanského písňovou tvorbu zkoumat a hodnotit (s. 14, 17 a 72). Ačkoliv je práce Dagmar Lukajové v mnoha ohledech přínosná a z textu je patrná autorčina zkušenost s oblastí kompoziční praxe a analytických rozborů hudebních děl, četné chyby a nedostatky její kvalitu bohužel značně snižují. Vzhledem k této skutečnosti tak sice předloženou bakalářskou práci doporučuji k obhajobě, ale hodnotím ji pouze jako průměrnou. Navrhovaná klasifikace – dobře.

V Praze 3. února 2012

Mgr. Helena Matějčková